

УДК 316.776

Р. І. ПРОДАНЮК

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ НЕОФУНКЦІОНАЛІЗМУ Н. ЛУМАНА

Статтю присвячено проблемі визначення інформаційної безпеки як функції культурного контролю системи над ауто та гетерореференціями інформаційного потоку. У результаті ключових положень теорії неофункціоналізму в контексті тематики та проблематики інформаційної безпеки зроблено висновок про те, що культурний контроль є призначеним для управління соціальними конфліктами задля гарантування інформаційної безпеки. Наголошено на тому, що умовою культурного контролю є підтримка й посилення девіації задля відтестовування потенціалу відхилення, яке є можливим через подальше розгортання конфлікту. Культурний контроль забезпечує як інтеграцію соціальної поведінки учасників, так і безперервне «спостереження спостереження» та інтенсивний інформаційний обмін.

Ключові слова: інформаційна безпека, культурна система, культурний контроль, інформаційне середовище, інформаційний простір, аутореференції, гетерореференції.

Загрози й ризики віртуалізованого соціального світу зазнають зміщення в інформаційний простір загалом та кіберпростір зокрема. Сучасні культурні системи та відповідні їм соціальні порядки перебувають під потужним бомбардуванням прискорених потоків інформації.

З ускладненням та зростанням інформаційних потоків культурна система суспільства через відповідні інституції має підтримувати соціальні практики самозбереження як у реальному, так і у віртуальному вимірах. Культурний контроль як інструмент інформаційної безпеки має гарантувати соціальній системі збереження її структуроутворення на тлі зростання варіативності інформаційного середовища.

Важливим і нагальним питанням соціології інформаційної безпеки є питання про співвідношення девіації та інновації з поняттям інформації. Ця проблема є не лише актуалізованою, а й детально дослідженою в неофункціоналізмі Н. Лумана, якому належить авторство ідеї синхронного зростання девіації та іновації з паралельним зростанням інтенсивності комунікації (функції селекції та дигніфікації, які є складовими функції розрізнення).

Дослідження інформаційної безпеки в контексті неофункціоналізму Н. Лумана відбувається через зростання обсягів інформації, у потоці якої соціальна система має здійснювати, перш за все, функцію «розрізнення розрізнення». Саме ця функція є ключовою для забезпечення стабільності соціальної системи. Соціальна інформація є потоком, який змістовно апелює як до аутореференцій, так і до гетерореференцій.

Функція безпеки полягає у вирізненні як у прямих, так і в непрямих месіджах або текстах відповідних посилань до ціннісної свідомості культурних систем, які є аутопоезійними щодо соціальної системи або ж є гетеропоезійними щодо неї.

При цьому йдеться як про інформаційний архів (тобто інформацію, яка вже стала частиною інформаційного простору соціальної системи), так і про інформаційний потік (тобто інформацію, яка формується тут і тепер та контейнування якої здійснюють ЗМІ, громадські організації, університети й інші соціальні інституції). При цьому найважливішим у цьому процесі є «розрізнення розрізнення» як аутореференцій, так і гетерореференцій.

Автор статті вважає за доцільне послуговуватись поняттям інформаційної безпеки як інститутом, який зреалізовує функцію вирізнення гетерореференцій на основі їх зіставлення з аутореференціями системи, що відбувається через включення механізмів культурного контролю щодо нових інформаційних відомостей.

Оскільки інформація є складовою комунікації, а її оцінка включає оцінку повідомлення та розуміння, то культурний контроль системи над гетерореференціями відбувається шляхом потенційної оцінки подієвої складової інформації. При цьому гетерореференції оцінюються як такі ціннісні складники інформації, які можуть змінити стан системи та вплинути на її інформаційну безпеку.

Першоджерелами статті є праці Н. Лумана, які містять розгорнутий аналіз неофункціоналістської теорії аутопоезису [6–11].

Проблематику безпеки в неофункціоналізмі Н. Лумана досліджували О. Антоновський, М. Вершинін, А. Вікторов, О. Назарчук, О. Соколов, А. Філіпов [1–3; 12–14].

Дослідники наголошують на тому, що для луманівського визначення інформації характерна динамічність. Інформація інтерпретується Н. Луманом не стільки як матеріал, позачасовий архів (саме таке статичне та дискретне її розуміння фігурує в інформаційних науках), скільки як імпульс, який має початок і кінець. У зв'язку із зазначеним автори є одноставними щодо оперування Н. Луманом не поняттям «інформація», а поняттям «інформації».

При цьому інформаційна статика, якщо під такою розуміти саме архів та «бібліотеку цінностей» системи, є призначеною для культурного контролю за інформаційним потоком. Так, О. Антоновський, О. Назарчук, А. Філіпов наголошують на тому, що для Н. Лумана інформаційний потік містить імпліцитні посилання на аутопоезійні та гетеропоезійні цінності. У цьому потоці відбувається гра самореферентності або гетерореферентності, яка реітерується всередині системи [1, с. 23–45; 12, с. 18–60; 14, с. 177–184].

Як вважає О. Антоновський, аналізуючи праці Н. Лумана, комунікативні коди (влада, істина) є тими смисловими схематизмами, які керують селекцією тієї можливості, яка в цьому контексті (горизонті можливостей) має сенс, актуалізується і, зрештою, визначає зміст системи, стає її елементом» [1, с. 230]. На думку автора, в епохи відсутності влади й істини, права та власності селекція дій і переживань відбувалася відповідно до конкретних ситуативних контекстів.

Інформація, яка є гетерореферентною, спричиняє ефекти коливання у вигляді культурних девіацій та іновацій, а іноді згенерує також структурні ефекти, які є доленосними для культурної й соціальної систем. Ця інформація стає стресором, похідним від шоку глобалістичних комунікацій, які вимагають від культурної системи нарощувати свої адаптаційні та когнітивну потужності для забезпечення систем референцій від дедалі більшого релятивізму інформаційного середовища.

Повідомлення, які є аутопоезійними, тобто містять посилення на аутореференції, не призводять до девіацій та іновацій, а отже, не ставлять під сумнів попереднього стану системи. Наявність у потоці інформації гетерореференцій не обов'язково має результатом системні зміни. Навіть збагачення спостереження системи, заглибленого її диференціацію, можна вважати еквівалентним її зміни.

Дослідники М. Вершинін, А. Вікторов, О. Соколов вказують на те, що поняття інформації в інтерпретації Н. Лумана, як і низка суміжних концептів, ресемантизуються порівняно з традиційними структурно-функціоналістськими теоріями. Смисловий акцент луманівського неофункціоналізму полягає в тому, що інформація не є зовнішнім надходженням і не може бути похідною від будь-яких зовнішніх продуцентів. Вона може бути тільки частиною аутопоезису систем, який припускає її допущення в систему через культурний контроль [2, с. 23–38; 3, с. 78–86; 14, с. 90–92].

Метою статті є побудова концептуальної схеми інформаційної безпеки в контексті неофункціоналістської теорії Н. Лумана. Завданнями статті є: 1) визначення секьюритологічного контексту неофункціоналістської теорії Н. Лумана; 2) побудова концептуальної схеми інформаційної безпеки в контексті аутопоезичного розуміння культурної, соціальної та психічної системи.

Статтю присвячено проблемі визначення інформаційної безпеки як функції культурного контролю системи над ауто та гетерореференціями інформаційного потоку.

Інформація створюється не із самої себе, а є відповіддю на внутрішні іритації системи, що є зчепленими в смисловому аспекті з результатами нових інтроспекцій системи щодо змісту послань в інформаційному потоці.

Інформаційний потік збільшує варіативність комунікації та її загальну девіантність/іноваційність. На думку Н. Лумана, інформація, яка є реле-

вантною для стану й динаміки системи, є продуктом культурного контролю, який працює за логікою розрізень. Отже, культурний контроль інформації дає можливість встановити її тотожність/нетотожність аутореференціям системи.

Інформаційне середовище системи є неструктурованим хаосом інформаційних потоків, які є непрозорими й недоступними. Соціальна система завдяки культурному контролю за культурною системою є здатною вирізняти своє, здійснювати його селекцію та дигніфікацію, залишати без уваги/відфільтровувати чужорідні змісти. Отже, соціальна система сприймає тільки сама себе внаслідок обмеженості в баченні горизонтом аутореференцій культурної системи.

Предметом сприйняття системи є її комунікації, які відрізняються від інформаційного середовища самого по собі. Отже, система перебуває в стані самовідображення (свідомого визначення інформації), у стані єдності тотожності й відмінності, в умовах структурної відповідності, подібності, в інформаційній взаємодії. Подія, яка артикулюється системою в інформаційному просторі, є релевантним для неї внутрішньосистемним меседжем, пропущеним крізь фільтри культурного контролю.

Культурний контроль гарантує відносну замкненість системи при її відкритості щодо інформаційного простору, оскільки інформації та інформаційні очікування як структури проєкції розрізень підтримують закритість і відкритість системи. Це і є інформаційна безпека. Система, отже, залишається закритою в аутореференціях та за рахунок культурного контролю як функції інформаційної безпеки може дізнаватися про саму себе у своїй диференціації щодо зовнішнього світу [6, с. 37–38].

Інформаційна безпека передбачає редуковану та інформаційно-спрощену репрезентацію в системі інформаційного середовища та реагування на нього як на свій внутрішній стан. Але система зберігає відносну відкритість щодо спостерігача, який констатував би кореляції між інформаційним середовищем системи і її внутрішнім інформаційним простором.

Культурна система через механізми культурного контролю підтримує інформаційну безпеку через так зване «спостереження другого порядку» – функцію смислотворення, яка є імплементованою як у соціальну систему, так і в психічну систему й дозволяє їм еволюціонувати завдяки подальшій диференціації середовища та простору.

Інформаційна взаємодія активує функцію інформаційної безпеки шляхом самоспостереження власних реакцій на множинні інформації. Це самоспостереження відбувається через зіставлення аутореференцій та гетерореференцій. Таке розпізнавання здійснюється на основі культурних кодів як інструментів розрізнення аутореференцій і гетерореференцій.

Зазначений процес Н. Луман називає «розрізненням розрізнення», але його доцільніше називати культурним контролем. Культурний контроль є функцією латентного цензурування соціальної системи культурною

системою з метою деконструкції гетерореференцій на користь аутореференцій.

Сам процес деконструкції гетерореференцій на користь аутореференцій підтримує інформаційний гомеостаз та забезпечує інформаційну безпеку. Отже, інформаційна безпека змістовно підтримує аутопоезис соціальної системи через спостереження за соціальною комунікацією, яка відбувається в соціальній системі.

На думку Н. Лумана, інформація є розрізненням між тим, що могло б бути, і тим, що відбувається та повідомляється. Як розрізнення інформація не має ані кількісного обчислення, ані локусів її генерування. Можливою є лише ідентифікація системи, яка займається її обробкою.

У сучасному світі відбувається вибухове зростання кількості рішень, які, у свою чергу, є наслідками інших рішень і тягнуть за собою інші рішення. Зазначена модель потребує інституціалізації механізмів динамічної, а не лише структурної інформаційної безпеки

Друковані носії інформації та бази даних кібернетичних мереж є лише віртуальною інформацією. Культурний контроль є призначеним для реагування лише на ту частину віртуальної інформації, яка актуалізується під час отримання запиту на неї. Зокрема, Н. Луман зауважує, що розрізнення віртуальної й актуальної інформації дозволяє пов'язати доступність інформації в світовому масштабі з локальністю та контекстозалежністю її продукування. Інформація набуває сенсу переважно після запиту на неї.

Таким чином, культурний контроль як функція безпеки в інформаційному суспільстві зі структурної й операційної точки зору полягає в зіставленні результатів запитів з аутореференціями та гетерореференціями культурної системи в поточній соціальній комунікації [11, с. 40].

Зростання кількості інформації та її смислового різноманіття, яке буває спричиненим швидкістю взаємодії систем, може призводити до зміни соціального порядку. Логіка цих змін вкладається в модель коливального контуру від стабільності порядку до його рестабілізації, або від структури системи до постійної реструктуризації.

Варіативність соціальної комунікації, яка зростає завдяки надходженню нової інформації, збільшує девіантогенність інформаційного середовища соціальної системи за рахунок зростання інформаційної іновативності. Сама варіативність буває спричиненою умовами мінливого інформаційного середовища, з яким система взаємодіє з метою редукування.

Девіантогенність та варіативність соціальної комунікації щодо аутореференцій культурної системи зростає з ускладненням відбору з відомого або невідомого репертуару можливостей. У процесі такого відбору культурний контроль має ідентифікувати невідповідність інформації аутореференціям системи та її відповідність гетерореференціям [10, с. 197].

Н. Луман пояснює соціальну еволюцію як процес дедалі зростання диференціації комунікації (соціальних практик) з подальшою рестабілізацією

соціальних форм життя. І ця соціальна еволюція, на нашу думку, відбувається паралельно й синхронно з еволюцією культурного контролю, без якого соціальна система потрапляє в смугу дестабілізації. Сама дестабілізація буває індикатором непідтримання системою розрізень між інформаційним простором та середовищем.

Зростання варіативності соціальних комунікацій (їх девіантогенності та іноваційності) є передумовою розвитку соціального порядку. З іншого боку, при мінімізованості культурного контролю виникають інформаційні загрози розпаду соціальної системи у вигляді інформаційних токсинів.

З логіки дослідження Н. Лумана випливає, що культурна система суспільства нейтралізує інформаційні токсини шляхом створення додаткових структур адаптування девіацій до структур соціальної системи, однак із форсуванням швидкості й нарощуванням складності соціальної комунікації інформаційна безпека соціальної системи зменшується [7, с. 101].

Культурний порядок являє собою смислові моделі соціальних структур. Соціальний порядок як його продовження та відображення є представленим уже створеними структурами у вигляді інституціалізованих практик. Соціальні структури, відповідно до концепції Н. Лумана, можна інтерпретувати як умови обмеження у сфері під'єднання операцій (комунікацій).

Вони є «стабільними» лише за умови структур культурного контролю, які уможливають повторне застосування операцій, які відповідають аутореференціям системи. Якщо та чи інша операція не відповідає референціям системи, то культурний контроль забезпечує від'єднання на основі прихованого або відкритого діагностування іншореферентності інформації.

Отже, структури соціального порядку відтворюються на засадах координування (обмеження сфери можливого) операцій із референціями культурної системи. Таким чином, інформаційна безпека як складова культурного контролю уможливорює еволюцію соціальних структур [4, с. 21–22].

Отже, алгоритм підтримання інформаційної безпеки засобами культурного контролю в контексті неофункціоналістської логіки Н. Лумана виглядає так:

1) варіювання в соціальних комунікаціях (девіантна та іноваційна комунікація), яка є представленою в повідомленнях, породжує диференціацію, а тому включає механізм «розрізнення розрізнення»;

2) культурний контроль як функція інформаційної безпеки й підтримання відповідності структур соціального порядку аутореференціям культурної системи вимагає селекції, забезпечує цензурування вибору на користь або проти іновацій;

3) інститути культурного контролю за умови вибору іновації (якщо вона відповідає аутореференціям культурної системи та не порушує аутопоейзису), у свою чергу, запускають каскади пристосувальних або обмежувальних рухів у соціальній системі. У процесі варіювання змінюються

елементи системи комунікації, які в неофункціоналізмі змістовно збігаються із соціальними практиками;

4) якщо ж культурний контроль діагностує інформацію як таку, що є іншореферентною, то здійснюється вибір на користь збереження існуючих структур соціального порядку.

Таким чином, культурний контроль системи відтворює розрізнення девіантогенно-іноваційних та структуротвірних елементів інформаційних змістів у соціальній комунікації. Селекція в культурному контролі є спрямованою на розрізнення елементів інформаційних змістів на засадах їх зіставлення з референціями культурного порядку.

Селекція сприяє відбору такої інформації, яка при її аутореферентності є цінною для вибудовування структур соціального порядку. Це означає, що ця інформація пройшла тестування на її невідповідність іншореференціям, а тому є релевантною для повторного застосування та може впливати на процеси утворення очікувань і конденсацій (сенсу).

Крім того, Н. Луман говорить про циркулярність нарощування девіантогенності та іноваційності соціальної комунікації [10, с. 199], що спонукає підтримувати функційність інформаційних фільтрів культурної системи. Тому існує суперечність між конститутивними структурами культурної системи та варіативністю комунікацій, яка нав'язується глобалізованим інформаційним середовищем інформаційному простору окремої соціальної системи.

У ході досліджень Н. Луман оперує поняттям «колапсу розрізнення стабільності і варіативності». Колапс настає там, де культурна система сприймає еволюцію як безумовний імператив і починає не стільки рестабілізувати нову інформацію відповідно до референціями системи, скільки, всупереч інформаційній безпеці, порушувати аутопоейзис шляхом введення аутореференцій у відповідність із гетерореференціями.

Культурна система в ситуації інформаційної небезпеки не підтримує стійкості соціального порядку (його структурність), оскільки в умовах зростання девіації та варіювання комунікації вже не вирізняє іншореферентність саме як іншореферентність.

Вона, таким чином, відключає аутопоейзис та цензурування соціальної комунікації, і вся інформація середовища з її іншореференціями в непрофільтрованому вигляді починає приєднуватися до структур та операцій системи, що призводить останню до хаосу.

Отже, аналіз механізмів культурного контролю як інструментів стеження за референціями соціальної комунікації дозволяє зробити висновок про виконання ними функцій приєднання/від'єднання інформаційних змістів девіантогенної та іноваційної спрямованості в соціальній комунікації. Це приєднання та від'єднання відбувається через зіставлення інформації соціальних комунікацій із референціями культурної системи та її порядку

як структуротвірної матриці щодо соціальної системи та соціального порядку.

Ми маємо зацентувати увагу на інформаційній безпеці як стані самореферентності соціального порядку в умовах інноваційного розвитку суспільства. Такий інноваційний розвиток має супроводжуватись схваленням будь-яких інформаційних девіацій при їх відтестовуванні на предмет інформаційної екологічності відповідними інститутами та механізмами культурного контролю.

Культурний контроль забезпечує «розрізнення розрізнення» (Н. Луман) [9, с. 111–112] в умовах зростання інтенсивності комунікацій постінформаційного суспільства. Порушення інформаційного гомеостазу є зумовленим варіативністю комунікації, що виражає двоїстість інформаційних контентів. Вони стають як джерелом девіацій та інновацій, з одного боку, так і джерелом еволюції структуроутворюючих можливостей системи – з іншого.

Отже, інформаційна безпека системи (культурної, соціальної та психічної) полягає в утримуванні її центрованості, вертикалізованості й ординалізованості за умов нарощування варіативності комунікації. Сама ж інформація як змістовий складник комунікації сприяє нарощуванню варіативності як передумови структурних розривів та розщеплень вертикального ланцюжка «культура-суспільство-психіка».

На основі неофункціоналістської теорії Н. Лумана можна критерійно вирізнити інформаційну безпеку суспільства за обставин двох типів режиму взаємодій між інформаційним середовищем та інформаційним простором:

- а) інформаційну безпеку в умовах низької варіативності комунікацій;
- б) інформаційну безпеку в умовах високої варіативності комунікацій.

Два зазначені типи інформаційної безпеки відповідають двом типам співвідношення інформаційного середовища та інформаційного простору, яке можна подати у вигляді таблиці.

Таблиця 1

**Інформаційна безпека в контексті співвідношення
інформаційного середовища та інформаційного простору**

Типи інформаційної безпеки	Співвідношення інформаційного середовища та інформаційного простору
Інформаційна безпека в умовах низької варіативності	Інформаційний простір переважає над інформаційним середовищем
Інформаційна безпека в умовах високої варіативності комунікацій	Інформаційне середовище переважає над інформаційним простором

Висновки. Отже, культурний контроль є призначеним для управління соціальними конфліктами для гарантування інформаційної безпеки. Умовою культурного контролю є підтримка й посилення девіації для відтестовування потенціалу відхилення, яке є можливим через подальше розгортання конфлікту. Культурний контроль забезпечує як інтеграцію соціа-

льної поведінки учасників, так і безперервне «спостереження спостереження» та інтенсивний інформаційний обмін.

Зміст культурного контролю як функційного складника аутопоейзису полягає в мінімізації наслідків зростання релятивності соціального світу в усіх аспектах. Забезпечення інформаційної екологічності як атрибуту інформаційної безпеки включає: 1) підтримання режиму недоторканості й непроникності референцій культурної системи; 2) підтримання інституцій захисту соціальної комунікації від проникнення неекологічних макротекстів та змістів, орієнтованих на посилення гетерореференцій і послаблення аутореференцій; 3) підтримання інституцій соціалізації, які забезпечують культурне ядро суспільства на рівні індивідуальної психіки й забезпечують адекватну орієнтацію в інформаційному просторі при спроможності особи диференціювати внутрішній інформаційний простір і зовнішнє інформаційне середовище.

Зазначене є інтегральним складником інформаційної безпеки система як інструменту культурного кордоноутворення щодо інформаційного середовища при мінімізації релятивізуючого впливу цього середовища шляхом підвищення складності структур селекції.

Список використаної літератури

1. Антоновский А. Ю. Никлас Луман: эпистемологическое введение в теорию социальных систем. Москва : ИФ-РАН, 2007. 143 с.
2. Вершинин М. С. Политическая коммуникация в информационном обществе. Санкт-Петербург : Михайлов В. А., 2001. 252 с.
3. Викторов А. Ш. Введение в социологию безопасности : курс лекций. Москва : Канон+ : РООИ «Реабилитация», 2008. 568 с.
4. Зарубина Н. Н. Социологические проблемы межкультурной коммуникации в условиях глобализации. *Межкультурная коммуникация в условиях глобализации* : учеб. пособие / В. С. Глаголев, Н. И. Бирюков и др. ; под ред. проф. В. С. Глаголева. Москва : Проспект, 2010. 214 с. Разд. 2.
5. Общество сетевых структур : монография / М. В. Ромм и др. ; под ред. М. В. Ромма, И. А. Вальдмана ; Новосиб. гос. техн. ун-т, Фак. гуманитар. образования. Новосибирск : Наука : Изд-во НГТУ, 2011. 327 с.
6. Луман Н. Власть / пер. с нем. А. Ю. Антоновского. Москва : Праксис, 2001. 250 с.
7. Луман Н. Общество как социальная система / пер. с нем. А. Ю. Антоновского. Москва : Логос, 2004. 232 с.
8. Луман Н. Социальные системы : Очерк общей теории. Санкт-Петербург : Наука, 2007. 648 с.
9. Луман Н., Глухов А., Никифоров О. Медиакоммуникации : пер. с нем. Москва : Логос, 2005. 256 с.
10. Луман Н. Эволюция / пер. с нем. А. Ю. Антоновского. Москва : Логос, 2005. 256 с.
11. Луман Н. Дифференциация / пер. с нем. Б. Скуратова. Москва : Логос, 2006. 320 с.
12. Назарчук А. В. Учение Никласа Лумана о коммуникации. Москва : Весь мир, 2012. 248 с.
13. Соколов А. В. Метатеория социальной коммуникации. Санкт-Петербург : Изд-во РНБ, 2001. 352 с.

14. Филиппов А. Ф. Социально-философские концепции Никласа Лумана. Социологические исследования. 1983. № 2. С. 177–184.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2018.

Проданюк Р. И. Информационная безопасность в контексте неофункционализма Н. Лумана

Статья посвящена проблеме определения информационной безопасности как функции культурного контроля системы над ауто и гетерореференциями информационного потока. В результате ключевых положений теории неофункционализма в контексте тематики и проблематики информационной безопасности сделан вывод о том, что культурный контроль является предназначенным для управления социальными конфликтами для обеспечения информационной безопасности. Отмечено, что условием культурного контроля является поддержка и усиление девиации для оттестирования потенциала отклонение, возможно, из-за дальнейшего развертывания конфликта. Культурный контроль обеспечивает как интеграцию социального поведения участников, так и непрерывное «наблюдение наблюдения» и интенсивный информационный обмен.

Ключевые слова: информационная безопасность, культурная система, культурный контроль, информационная среда, информационное пространство, аутореференции, гетерореференции.

Prodaniuk R. Information Security in the Context of Neofunctionalism by N. Luman

The article is devoted to the problem of determining the information security as a function of the cultural control of the system over the auto and the information flow heteronores. As a result of the key provisions of the theory of neo-functionalism in the context of topics and issues of information security, the author concluded that cultural control is intended to manage social conflicts in order to ensure information security. It is emphasized that the condition of cultural control is to support and strengthen deviation in order to validate the potential for deviation, which is possible due to the further deployment of the conflict. Cultural control provides both the integration of social behavior of participants, as well as continuous «observation observation» and intensive information exchange.

It is emphasized that the content of cultural control as a functional component of autopoiesis is to minimize the consequences of increasing the sociality of the social relativity in all aspects: the temporality of things in human life, the temporality of the place of residence, the temporality of relations between people, the temporality of the existence of organizations, and, finally, the temporality of the information itself, ideas, meanings.

As a result of the analysis it has been determined that the provision of information environmental awareness includes: 1) maintaining the regime of inviolability and impenetrable references of the cultural system; 2) maintenance of institutions for the protection of social communication from the penetration of non-ecological macrotexs and content focused on the strengthening of hetero-referencing and the relaxation of autoreferencing; 3) maintaining institutions of socialization that ensure the cultural core of society at the level of the individual psyche and ensure adequate orientation in the information space in the ability of a person to differentiate the internal information space and the external information environment.

As a result, it was stated that the mentioned is an integral component of information security system as an instrument of cultural border formation in relation to the information environment while minimizing the relativizing influence of this medium by increasing the complexity of the structures of selection of the cultural system.

Key words: information security, cultural system, cultural control, information environment, information space, autoreferencing, hetero-referencing.